

UTVRĐIVANJE REPREZENTATIVNOSTI SINDIKATA I UDRUŽENJA POSLODAVACA

Zakonom o radu, u članu 238. („Sl. glasnik RS“, br. 24/05, 61/05, 54/09 i 75/14- u daljem tekstu: Zakon) propisuje se da sindikat i udruženje poslodavaca stiču svojstvo pravnog lica danom upisa u registar, u skladu sa zakonom i drugim propisom.

Svi sindikati i udruženja poslodavaca **teže tome da steknu status reprezentativnosti, jer sticanjem tog statusa ostvaruju određena prava.** Tako, u skladu sa članom 239. Zakona, sindikat, odnosno udruženje poslodavaca, kome je **utvrđena reprezentativnost** u skladu sa ovim zakonom, ima: **1)** pravo na kolektivno pregovaranje i zaključivanje kolektivnog ugovora na odgovarajućem nivou; **2)** pravo na učešće u rešavanju kolektivnih radnih sporova; **3)** pravo na učešće u radu tripartitnih i multipartitnih tela na odgovarajućem nivou; **4)** druga prava, u skladu sa zakonom.

U skladu sa odredbama člana 218. Zakona, **sindikat se smatra reprezentativnim:**

1) ako je osnovan i deluje na načelima slobode sindikalnog organizovanja i delovanja;

2) ako je nezavisan od državnih organa i poslodavaca;

3) ako se finansira pretežno iz članarine i drugih sopstvenih izvora;

4) ako ima potreban broj članova na osnovu pristupnica u skladu sa čl. 219. i 220. ovog zakona;

5) ako je upisan u registar u skladu sa zakonom i drugim propisom. Takođe, prilikom utvrđivanja reprezentativnosti na osnovu broja članova, prioritet ima poslednja potpisana pristupnica sindikatu.

U praksi je često slučaj da je **zaposleni član više sindikata.** U tom slučaju, kada se utvrđuje reprezentativnost sindikata, **u obzir**

se uzima ona pristupnica koja je poslednja potpisana.

Mišljenjem Ministarstva rada i socijalne politike, broj 011-00-01044/2011-02, od 09.01.2012. godine se kaže:

„Sindikatom se smatra samostalna, demokratska i nezavisna organizacija zaposlenih u koju se oni dobrovoljno udružuju radi zastupanja, predstavljanja, unapređenja i zaštite svojih profesionalnih, radnih, ekonomskih, socijalnih, kulturnih i drugih pojedinačnih i kolektivnih interesa.

Članom 215. Zakona propisano je da **sindikatom**, u smislu člana 6. ovog zakona, može da se **osnuje u skladu sa opštim aktom sindikata**.

U skladu sa članom 207. stav 1. Zakona zaposleni **pristupa sindikatu potpisivanjem pristupnice**.

Član 218. stav 2. Zakona propisuje da prilikom utvrđivanja reprezentativnosti na osnovu broja članova, **prioritet ima poslednja potpisana pristupnica sindikatu**.

Prema tome, **nema smetnji da zaposleni istovremeno bude član dve sindikalne organizacije kod istog poslodavca**.

U tom slučaju, prilikom utvrđivanja reprezentativnosti prioritet ima pristupnica koju je zaposleni poslednju potpisao, odnosno pristupnica koju je zaposleni poslednju potpisao računa se u broj članova tom sindikatu.

Dakle, jedan zaposleni može biti član dva sindikata kod istog poslodavca, ali se prilikom utvrđivanja reprezentativnosti u obzir uzima jedna, odnosno, poslednja potpisana pristupnica sindikatu.”

U zavisnosti od **nivoa osnivanja sindikata**, sindikat može biti reprezentativan kod poslodavca, za **teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave**, odnosno za **granu, grupu, podgrupu ili delatnost**.

Pa se tako u skladu sa članom 219. Zakona reprezentativnim sindikatom kod poslodavca smatra sindikat koji ispunjava uslove iz člana 218. ovog zakona i u koji je **učlanjeno najmanje 15% zaposlenih** od ukupnog broja zaposlenih kod poslodavca. Takođe, reprezentativnim sindikatom kod poslodavca smatra se i sindikat u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti u koji je neposredno učlanjeno najmanje 15% zaposlenih kod tog poslodavca.

Članom 220. Zakona propisani su **posebni uslovi za reprezentativnost sindikata** za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno za granu, grupu, podgrupu ili delatnost. Da bi se

sindikatom smatrao reprezentativnim za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno za granu, grupu, podgrupu ili delatnost potrebno je da **ispunjava uslove iz člana 218.** ovog zakona i da je u isti učlanjeno najmanje 10% zaposlenih od ukupnog broja zaposlenih u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti, odnosno na teritoriji određene teritorijalne jedinice.

Pored reprezentativnosti sindikata Zakon sadrži i odredbe koje propisuju uslove za reprezentativnost udruženja poslodavaca. Pa se tako članom 221. propisuje da se **udruženje poslodavaca smatra reprezentativnim: 1)** ako je upisano u registar u skladu sa zakonom; **2)** ako ima potreban broj zaposlenih kod poslodavaca – članova udruženja poslodavaca, u skladu sa članom 222. ovog zakona.

Članom 222. je propisano da se **reprezentativnim udruženjem poslodavaca**, u smislu ovog zakona, smatra **udruženje poslodavaca u koje je učlanjeno 10% poslodavaca od ukupnog broja poslodavaca u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti**, odnosno na teritoriji određene teritorijalne jedinice, pod uslovom da ti **poslodavci zapošljavaju najmanje 15% od ukupnog broja zaposlenih** u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti, odnosno na teritoriji određene teritorijalne jedinice.

Koji je organ nadležan za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata, zavisi od toga na kom nivou se reprezentativnost utvrđuje.

Reprezentativnost sindikata kod poslodavca, prema članu 223. stav 1. Zakona, **utvrđuje poslodavac u prisustvu predstavnika zainteresovanih sindikata**, u skladu sa ovim zakonom.

Dalje u stavu 2. istog člana Zakona stoji da **sindikatom može da podnese zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti Odboru za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata i udruženja poslodavaca** (u daljem tekstu: Odbor):

1) ako mu nije utvrđena reprezentativnost u smislu stava 1. ovog člana **u roku od 15 dana** od dana podnošenja zahteva;

2) ako smatra da reprezentativnost sindikata nije utvrđena u skladu sa ovim zakonom.

Prema odredbi člana 224. Zakona, ministar, na predlog Odbora, utvrđuje reprezentativnost sindikata za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti, i reprezentativnost udruženja poslodavaca, u skladu sa ovim zakonom.

Odbor predstavlja tripartitno telo, koje u skladu sa članom 225. Zakona čine po **tri predstav-**

nika Vlade, sindikata i udruženja poslodavaca, koji se imenuju na četiri godine. Predstavnik Vlade imenuje Vlada na predlog ministra, a predstavnike sindikata i udruženja poslodavaca imenuju sindikati i udruženja poslodavaca – članovi Socijalno-ekonomskog saveta Republike Srbije.

Zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti (u daljem tekstu: zahtev) kod poslodavca, **sindikata podnosi poslodavcu**. Prilikom podnošenja zahteva, uz isti podnosi **dokaz o ispunjenju uslova reprezentativnosti iz člana 218. stav 1. tač. 4) i 5) i člana 219.** ovog zakona. Odnosno, **dokaz da ima potreban broj članova** (15% od ukupnog broja zaposlenih kod poslodavca) na osnovu pristupnica i da je **upisan u registar** u skladu sa zakonom i drugim propisom.

U skladu sa odredbama člana 227. Zakona, zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti u smislu člana 223. stav 2. i člana 224. ovog zakona sindikat, odnosno udruženje poslodavaca, **podnosi Odboru.**

Prema tome, **sindikat može da podnese zahtev** za utvrđivanje reprezentativnosti **Odboru:** **1)** ako mu nije utvrđena reprezentativnost kod poslodavca u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva; i **2)** ako smatra da reprezentativnost sindikata nije utvrđena u skladu sa ovim zakonom.

Takođe, **Odboru** se podnosi **zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti** sindikata za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti, kao i zahtevi za utvrđivanje reprezentativnosti udruženja poslodavaca.

Članom 227. stav 2. Zakona propisano je da se uz zahtev podnosi **dokaz o ispunjenju uslova reprezentativnosti iz člana 218. stav 1. tač. 4) i 5) i čl. 219–222.** ovog zakona, a za **sindikat kod poslodavca i dokaz o ispunjenosti uslova iz člana 223. stav 2.** ovog zakona. Odnosno, dostavlja se dokaz - akt o upisu u odgovarajući registar ministarstva nadležnog za poslove rada i dokaz o ispunjenju kvantitativnih uslova za reprezentativnost predviđenih u članu 219–222. Zakona. Ukoliko je sindikat osnovan kod poslodavca Odboru dostavio zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti, potrebno je da pored navedenog dostavi dokaz da se obraćao poslodavcu sa zahtevom za utvrđivanje reprezentativnosti i da poslodavac u roku od 15 dana nije utvrdio reprezentativnost, odnosno dokaz da reprezentativnost sindikata nije utvrđena u skladu sa Zakonom.

Takođe, uz zahtev se dostavlja **izjava lica ovlašćenog za zastupanje i predstavljanje sindikata, odnosno udruženja poslodavaca, o broju članova.** Zatim, ukupan broj zaposlenih i

poslodavaca na teritoriji određene teritorijalne jedinice, u grani, grupi, podgrupi ili delatnosti utvrđuje se na osnovu podataka organa nadležnog za statistiku, odnosno drugog organa koji vodi odgovarajuću evidenciju. Ukupan broj zaposlenih kod poslodavca utvrđuje se **na osnovu potvrde poslodavca, a propisana je obaveza poslodavca da na zahtev sindikata izda navedenu potvrdu.**

Odredbama člana 228. Zakona je propisano da u postupku utvrđivanja reprezentativnosti sindikata kod poslodavca učestvuju i predstavnici sindikata osnovanih kod poslodavca. O podnetom **zahtevu za utvrđivanje reprezentativnosti** poslodavac **odlučuje rešenjem** na osnovu podnetih dokaza o ispunjenju uslova reprezentativnosti, u roku od **15 dana od dana podnošenja zahteva.**

Što se tiče **zahteva upućenih Odboru, član 229. Zakona** propisuje da **Odbor** utvrđuje **da li su zahtev i dokazi podneti u skladu sa članom 227. ovog zakona,** odnosno da li je dostavljeni zahtev **uredan** i da li su dostavljeni svi potrebni **dokazi. Ukoliko postoje nedostaci, Odbor** će uputiti dopis podnosiocu zahteva sa nalogom da iste otkloni. Podnosilac zahteva dužan je **da u roku od 15 dana otkloni nedostatke,** ako uz zahtev nisu podneti dokazi propisani u članu 227. ovog zakona. **Zahtev se smatra urednim i blagovremenim** ako podnosilac zahteva **otkloni nedostatke u roku od 15 dana.**

Takođe, **na zahtev Odbora, podnosilac zahteva** je dužan da dostavi i **pristupnice sindikatu, odnosno sporazume i druge dokaze** o pristupanju poslodavaca udruženju poslodavaca.

Članom 230. Zakona propisano je da **ministar na predlog Odbora donosi zaključak o odbacivanju zahteva:** **1)** ako je sindikat kod poslodavca podneo zahtev pre podnošenja zahteva za utvrđivanje reprezentativnosti poslodavcu, odnosno **pre isteka roka od 15 dana iz člana 223. stav 2. tačka 1)** ovog zakona; i **2)** ako podnosilac zahteva ne otkloni nedostatke u roku utvrđenom u članu 229. stav 3. ovog zakona, odnosno **u roku od 15 dana.**

Odredbama člana 231. Zakona propisano je da **ministar donosi rešenje o utvrđivanju reprezentativnosti sindikata, odnosno udruženja poslodavaca, na predlog Odbora,** ako su ispunjeni uslovi utvrđeni ovim zakonom. **Rešenje** o utvrđivanju reprezentativnosti sindikata, odnosno udruženja poslodavaca donosi se **u roku od 15 dana od dana podnošenja zahteva, odnosno od dana otklanjanja nedostataka u smislu člana 229. stav 3. ovog zakona. Ministar donosi rešenje o odbijanju zahteva, na predlog Odbora, ako sindikat, odnosno udruženje poslodava-**

ca, ne ispunjava uslove reprezentativnosti utvrđene ovim zakonom. **Protiv rešenja koje donosi ministar može se pokrenuti upravni spor.**

Odbor može raditi i usvajati predlog ako je na sednici prisutno najmanje dve trećine ukupnog broja članova Odbora.

Odbor usvaja predlog većinom glasova od ukupnog broja članova Odbora.

Ako Odbor ne dostavi odgovarajući predlog u odgovarajućem roku, a najkasnije u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva, ministar može da odluči o zahtevu i bez predloga Odbora.

Članom 232. je propisano da ministar može da zahteva od **Odbora** preispitivanje **predloga o utvrđivanju reprezentativnosti**, u roku od **osam dana od dana dostavljanja predloga**, ako oceni da nisu utvrđene sve činjenice bitne za utvrđivanje reprezentativnosti. **Odbor je dužan da se izjasni o zahtevu ministra** i dostavi konačan predlog ministru **u roku od tri dana od dana dostavljanja zahteva** za preispitivanje predloga Odbora. **Ministar** je dužan da postupi po konačnom predlogu i donese **rešenje** u smislu člana 231. ovog zakona.

Preispitivanje utvrđene reprezentativnosti može se vršiti po **zahtevu** sindikata, poslodavca i udruženja poslodavaca **po isteku roka od tri godine** od dana donošenja rešenja kojim je utvrđena reprezentativnost.

Dalje se u členu 233. propisuje **ko je ovlašćen za podnošenje zahteva** za preispitivanje reprezentativnosti, pa tako:

- preispitivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca, utvrđene rešenjem poslodavca, može se pokrenuti na inicijativu poslodavca, odnosno na zahtev drugog sindikata kod tog poslodavca;

- preispitivanje reprezentativnosti sindikata kod poslodavca utvrđene rešenjem ministra može podneti poslodavac kod koga je osnovan sindikat čija se reprezentativnost preispituje ili drugi sindikat kod tog poslodavca;

- preispitivanje reprezentativnosti sindikata, kome je utvrđena reprezentativnost za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno za granu, grupu, podgrupu ili delatnost, može da podnese sindikat osnovan za teritorijalnu jedinicu, odnosno granu, grupu, podgrupu ili delatnost za koju je osnovan sindikat čija se reprezentativnost preispituje;

- preispitivanje reprezentativnosti udruženja poslodavaca iz člana 222. ovog zakona može da podnese udruženje poslodavaca osnovano za gra-

nu, grupu, podgrupu ili delatnost, odnosno teritorijalnu jedinicu za koju je osnovano udruženje poslodavaca čija se reprezentativnost preispituje.

Ukoliko je **reprezentativnost sindikata utvrđena rešenjem poslodavca**, zahtev za preispitivanje utvrđene reprezentativnosti podnosi se **poslodavcu** kod koga je osnovan sindikat čija se reprezentativnost preispituje. Saglasno odredbama člana 234. ovaj zahtev **i inicijativa sadrže naziv sindikata**, broj akta o registraciji, razloge zbog kojih se zahteva preispitivanje reprezentativnosti i navođenje dokaza koji na to ukazuju.

Poslodavac je dužan, da **u roku od osam dana** od dana prijema zahteva za preispitivanje reprezentativnosti, odnosno pokretanja inicijative, **o tome obavesti sindikat** čija se reprezentativnost preispituje i zatraži da **dostavi dokaze** o ispunjavanju uslova reprezentativnosti u skladu sa ovim zakonom.

Sindikata je **dužan da u roku od osam dana** od dana prijema obaveštenja iz stava 3. ovog člana dostavi poslodavcu dokaze o ispunjavanju uslova reprezentativnosti.

Ukoliko se **radi o zahtevima za preispitivanje reprezentativnosti** sindikata kod poslodavca utvrđene **rešenjem ministra**, preispitivanje reprezentativnosti sindikata kome je utvrđena reprezentativnost za teritoriju Republike Srbije, odnosno jedinice teritorijalne autonomije ili lokalne samouprave, odnosno za granu, grupu, podgrupu ili delatnost ili preispitivanje reprezentativnosti udruženja poslodavaca, tada se **takav zahtev podnosi Odboru** i sadrži **naziv sindikata**, odnosno **udruženja poslodavaca**, **nivo osnivanja**, **broj akta o registraciji**, **razloge** zbog kojih se zahteva preispitivanje reprezentativnosti i **navođenje dokaza** koji na to ukazuju.

Po prijemu navedenog zahteva, **Odbor** je dužan **da u roku od osam dana** od dana prijema o tome **obavesti sindikat**, odnosno udruženje poslodavaca, čija se reprezentativnost **preispituje i zatraži da dostave dokaze** o ispunjavanju uslova reprezentativnosti u skladu sa ovim zakonom. Sindikat, odnosno udruženje poslodavaca, dužni su da, **u roku od 15 dana od dana prijema navedenog obaveštenja**, **dostave Odboru** dokaze o ispunjavanju uslova reprezentativnosti.

Član 236. Zakona propisuje da se postupak za preispitivanje reprezentativnosti sindikata, odnosno udruženja poslodavaca, vodi u skladu sa odredbama čl. 228–232. ovog zakona.

Ako je doneto **rešenje kojim se odbija zahtev** za utvrđivanje reprezentativnosti zbog neispunjavanja uslova reprezentativnosti, **Zakonom**

nije utvrđen rok u kome se može ponovo podneti zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti. U ovom slučaju **ne radi se** o „preispitivanju utvrđene reprezentativnosti“, te se **ne može primeniti rok od tri godine** nakon koga bi se mogao ponovo podneti zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti. To znači da se može ponovo podneti zahtev za utvrđivanje reprezentativnosti **i pre isteka roka od tri godine** od donošenja rešenja kojim je utvrđeno da se ne ispunjavaju uslovi reprezentativnosti.

U odredbi člana 237. Zakona stoji da se **rešenje o reprezentativnosti i rešenje o gubitku reprezentativnosti** sindikata za određenu grupu, grupu, podgrupu ili delatnost, odnosno za teritorijalnu jedinicu, kao i rešenje o utvrđivanju reprezentativnosti i rešenje o gubitku reprezentativnosti udruženja poslodavaca, **objavljaju u „Službenom glasniku Republike Srbije“**.

(Beograd, mart 2016. godine)